



Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. Polytheïsmus sive Idololatria expugnatur, & summi numinis unitas
multipliciter demonstratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](#)

DISPUTATIO PRIMA

ostendemus) puer perveniens ad usum rationis, non tenetur se convertere ad Deum explicitè, & ut cognitum ut talem, sed confusè tantum & implicitè, quatenus scilicet continetur sub ratione beatitudinis, vel finis ultimi honesti, nisi in illo primo instanti, tanta detur ei illuminatio a Deo, quod etiam ipsum in particulari, & distinctè cognoscatur.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

63. Objecies primò: quæ sunt fidei, possunt invincibiliter ignorari, possunt enim dari infideles negativè, ut docet D. Thomas 2.2. quæst. 10. art. 1. Sed Deum esse pertinet ad fidem, iuxta illud Apostoli ad Hebreos 11. *Accidentem ad Deum, oportet credere quia est, & quod invenientibus se remunerator est.* Ergo hæc veritas potest invincibiliter ignorari.

Respondeo negando Minorēm: ut enim supra annotavimus ex D. Thoma hīc art. 2. ad 1. existentia Dei, cùm possit evidenter cognosci, & ratione naturali demonstrari, per se non pertinet ad fidem, sed solum per accidens, & respectū illorum qui evidentem non habent de illa notitia. Unde hæc veritas, ut ibidem dicit S. Doctor, magis est præambulum ad fidem, quam articulus fidei, *Fides enim (inquit) presupponit cognitionem naturalem, sicut gratia naturam.*

Ad locum Apostoli dicendum est, quod D. Paulus loquitur de Deo, ut est author supernaturalis, & remunerator in tali ordine, non autem de Deo ut authore natura. Ita D. Thomas 2.2. quæst. 1. art. 7. Vel quod hæc verba Apostoli verificantur in illis, qui non habent evidentem demonstrationem de existentia Dei.

64. Objecies secundò: cognitione Dei non est nobis immediate à natura infinita, sicut notitia primorum principiorum (ut supra ostendimus) sed habetur solum per ratiocinationem & discursum: Ergo cùm multi sint homines inculti & agrestes, qui sunt incapaces demonstrationis & discursus, in illis solum dari potest ignorantia invincibilis de existentia Dei. Unde dicit Molina, quod ex multorum relatione audivit, Brasiliæ incolas, nullum coluisse Deum, antequam à Lusitanis edocerentur.

Respondeo concessō Antecedente, negando consequentiam: ut enim supra annotavimus, ad tollendam ignorantiam invincibilem, non est necessaria cognitione evidens & demonstrativa, sed sufficit probabilis & conjecturalis, vel quæ habetur per relationem, aut instructionem aliorum; quare ut ignorantia Dei non sit invincibilis & inculpabilis, satis est quod homini incidat aliqua cogitatio & cognitione probabilis, quod in hoc universo ita perfectè disposito, sit supremus aliquis gubernator cui sit parendum, sequendo bonum honestum & dictamen rationis, qualiscumque tandem ille sit; hoc enim ipso tenetur inquirere quis sit ille, & quæ ratione colendus: si id spernat, non habebit ignorantiam invincibilem, sed vincibilem: ut si quis extraneum regnum ingressus, nesciat certò, an & qui sit Princeps qui illud regit & moderatur, si quid in ipsum committat, sine dubio reus erit læsa Majestatis. Unde ad illud quod addit Molina de Brasiliæ incolis, dicendum est, ex hoc non probari quod illa ignorantia non fuerit culpabilis & vincibilis, qui illis non defuere media ad illam vincendam, cùm solum intellectus & rationis lumen potuerint Deum

A ex creaturis cognoscere: *Invisibilia enim Dei, per ea quæ facta sunt intellecta conspicuntur,* &c.

ARTICULUS IV.

Polytheismus sive Idololatria expugnatur, & Summi Numinis unitas multipliciter demonstratur.

P Ost debellatum Atheismū, superest ut etiam Polytheismū & Idololatriam expugnemus, & pluralitatem Deorum demonstremus impossibilem, contra Gentiles & Paganos, quorum tan-

B ta fuit cœcitas & dementia, ut innumerabilem planè Deorum multitudinem adoraverint. Nam ut dicit Eusebius lib. 5. preparationis Evangelice cap. 15. *Triginta Deorum milia in terra esse censuit Hesiodus.* Et D. Augustinus lib. 4. de civit. Dei cap. 8. *Quomodo (inquit) possint uno loco libri bujus commemorari omnia nomina Deorum aut Dearum, que illi grandibus voluminibus rix comprehendere potuerunt, singulis rebus propriis disperentes officia numinum?* Segetes, ait, non uni soli commendabant Deo, sed duodecim, quos ibi commemorat, & subdit: *Vnusquisque domui sua ponit ostiarium, & quia homo est, omnino sufficit. Tres Deos ipsi posuerunt, forcum foribus, gardeam cardini, limentum limini.*

C Denique tanta fuit cœcitas gentilitatis vanitas, ut ad hominum arbitria, divinitas aut concederetur, aut negaretur. Unde Tertullianus in Apologetico cap. 5. *Apud vos (loquitur ad Romanos) de humano arbitrio divinitas penitatur: nige homini Deus placuerit, Deus non erit: Homo iam Deus propius esse debebit.* Ceterum licet hic gentilitatis error, vel potius cœcitas, Evangelio Christi coruscante, penitus contrita fuerit: iuxta Isaiae prædictionem. *Elevabitur Dominus folius in illa die, & Idola penitus conterentur, fuerunt tamen nonnulli heretici, plures Deos inducentes: nam Manichaei, Cerdoniani, & Gnostici, duos Deos, unum bonum, & alterum malum esse dixerunt. Item Marcion, quem Tertullianus, *Murum Ponticum qui Evangelia corrosit, appellat, duos Deos afferit, tamquam duas (inquit) Sympagadas nanfragi sui.**

Cap. 5. Denique Valentinianus illis antiquior, non solum duo summa principia, ut isti: *sed his liberalior (inquit idem Tertullianus) usque ad triginta Aeonum fatus, examen divinitatis effudit.* Contra hanc Gentilium & Hæreticorum cœcitatatem, plures Sanctorum Patrum generosè decertarunt. Iustinus Martyr, Aristides, Athanasius contra Idola, Augustinus contra Faustum, & in libris de civitate, Cyprianus libro de Idolorum vanitate, alijque Patres, probantes etiam contra Manichæos, non esse duo prima principia, & contra Tritheitas, tres personas Trinitatis non esse tres Deos. Sed inter omnes felicissim Tertullianus in Apologetico, in quo, ut fatetur Laurentianus, *Hanc causam videtur planè perorasse.* Et sanctus Hieronymus: *Apologeticus (inquit) ejus, & adversus gentes libri, cunctam seculi continent disciplinam.* Scriptis etiam idem Author aduersus Marcionem, & contra Valentianos, plures libros, in quibus illorum errorum forti & nervoso stilo confutavit, & pluribus ac efficacissimis rationibus ostendit, quod Polytheismus est Atheismus, & plurimum Deorum

Lib. 5.
Instit. cap. 4.
In Epist. ad. Ma-
gnum.

66.

Lib. 5.
Instit. cap. 4.
In Epist. ad. Ma-
gnum.

DE EXISTENTIA ET VNITATE DEI. 47

- admissio; unius veri Dei negatio. Eadem veritatem pluribus rationibus demonstrat S. Thomas i. contra Gent. cap. 42. & in hac parte quest. ii. art. 3. quas breviter hic inseremus, & expōnemus.
- Prima demonstratio: Deus est essentialiter singularis: Ergo unus. Consequentia patet: de ratione enim singularitatis est immultiplicabilitas, & incomunicabilitas pluribus numerō diversis: si enim homo v. g. petret essentialiter differentiam Platonis, sicut perit rationale, non posset multiplicari numerō, sicut non potest multiplicari speciē. Antecedens vero probatur: existentia est de essentiā & conceptu quidditativo divina natura, cūm Deus sit eis per existentiam, & ipsum esse per se subsistens: Ergo & singularitas. Probatur Consequentia, cūm enim existentia sit ultimus gradus, supponens omnes alios, & præsertim singularitatē, quæ ut dicit Porphyrius, ducit ad esse; & cūm nulla res possit esse existens nisi sit singularis (ut enim docet Aristoteles, substantia secunda, id est genera & species, non existunt nisi in primis, id est in singularibus) manifestum est, quod si natura divina, tanta sit perfectionis & actualitatis, ut includat in suo conceptu quidditativo existentiam, à foro rī includit essentialissimè ipsam singularitatem. Hanc rationem habet D. Thomas locis citatis, eamque laudat Suarez in Metaphysica, & egregiam ac subtilem appellat.
- Secunda demonstratio, quā frequenter uititur Tertullianus contra Marcionem, sic potest proponi. Deus est summè magnus: Ergo unus. Probatur Consequentia: nam de ratione summi magni, est quod nihil ei adaequetur, nec par habeat: par autem non habet, uni competit: Ergo si Deus est summè magnus, unus est. Unde idem Author ibidem: *Veritas Christiana distinctè pronunciavit, Deus si non unus est, non est: quia dignus credimus non esse, quodcumque non ita fuerit, ut esse debebit.*
- Tertia demonstratio, Deus est infinitus: Ergo unus. Probatur Consequentia: infinitum enim in aliquo genere, cūm contineat omnes perfections illius, non potest esse nisi unum: v. g. si daretur linea infinita in genere quantitatis, hæc esset una, nec posset multiplicari in plures lineas: si daretur sphæra infinita in genere figuræ, esset unica, & nullō modō multiplicabilis, sed esset cubus, triangulus, quadrangulus, omnesque figuræ complectetur: item si daretur infinitus numerus, esset unus, & omnes rerum species in se complicant. Denique eadem ratione demonstrat D. Thomas quest. unica de spiritualibus creaturis art. 8. Angelos sub una eademque specie non posse numerō multiplicari, quia sunt formae per se subsistentes absque materia, & infinita secundum quid: forma autem subsistens, & à materia abstracta, non remanet nisi una, in specie una. Si enim daretur albedo absque omni subiecto, vel absque omni habitudine ad illud, non esset possibile eam multiplicari; cūm videamus quod hæc albedo non differt ab alia, nisi per hoc quod est in hoc vel illo subiecto.
- Quarta demonstratio, Deus est id quō nihil melius excogitari potest: Ergo unus. Probatur Consequentia: quia melior est illa natura, in qua plenitudo essendi ita eminenter & unitè continetur, ut extra illam nihil sit nisi ab illa derivatum & participatum, quam illa extra quam re-
- A perit aliiquid omnino independens & impatiūtum.
- Quinta demonstratio, Deus est prima causa, & primum omnium rerum principium: Ergo unus. Consequentia probatur tripliciter. Primo, quia id quod in rebus creatis melius reperitur, est unitas, sive unio rerum mutua; per hanc enim unum quodque conservatur, & subsistit, & hac amissā disperdit & perit: oportet autem id quod in rebus est optimum, à primo principio profici: unitas verò & unio diversorum, non sit aliunde, quam ab uno: Ergo si Deus sit prima causa, & primum rerum principium, debet esse unus. Secundo probatur eadem Consequentia: in mundo enim reluet non solum unitas, sed etiam multitudinē: Ergo ille debet procedere ab uno principio; ut enim infra dicemus, omnis pluralitas & multitudinē, ad unum aliquod principium reducenda est. Tertiō probatur: nam juxta communē proloquium, virtus unita fortior est dispersa & quō magis erit unita, fortior adhuc erit: cūm ergo primum omnium principium, habere debet infinitam virtutem, debet etiā habere summam unitatem & simplicitatem.
- Sexta demonstratio, Deus est sumnum bonum, & ultimus finis: Ergo unus. Probatur Consequentia, ut enim docet D. Thomas i. 2. quest. 1. art. 5. & i. contra Gent. cap. 42. impossibile est dari duo summa bona, & duos ultimos fines simpliciter. Primo quia ultimus finis, & sumnum bonum quod appetitur, ita implere debet totum hominis appetitū, quod nihil extra ipsum appetendum relinquitur, quod esse non posset, si aliiquid extraneum ad ipsius perfectionem requereretur: unde repugnat quod in duo sic tenet appetitus, ac si utrumque sit sumnum & perfectum bonum ipsius. Secundō de ratione ultimi finis simpliciter, est quod ad ipsum omnia ordinantur, & ipse ad nihil aliud referatur: implicat autem quod sint duo quae ita se habeant: Ergo implicat dari duos ultimos fines. Minor probatur: nam vel unum illorum ad aliud referetur, vel non: si primum, illud quod referetur non habebit rationem ultimi finis: cūm de ratione finis ultimi sit, quod ad nihil aliud referatur: si secundum, aliud ad quod non referetur, non erit finis ultimus, cūm de ratione illius sit quod omnia ad ipsum referantur. Tertiō, actiones voluntariae ex fine speciem fortuantur, non possunt autem habere plures species simul & se inel: Ergo nec plures ultimos fines. Denique (ut docet Aristoteles) idem est ordo in finibus ac in agentibus: Sed vna tantum potest dari prima causa, & primum principium, ut supra ostendimus: Ergo etiam unus dumtaxat potest esse ultimus omnium finis.
- E Septima demonstratio, Deus est supremus mundi rector & gubernator: Ergo unus. Probatur Consequentia: ut enim docet D. Thomas in hac parte quest. ii. art. 3. que diversa sunt & divisā, in unum ordinem non convenient, nisi ab uno aliquo dirigantur, & ordinantur: multa enim melius reducuntur in ordinem, per unum, quam per plura: ex quo infert, oportere quod primum reducens omnia in unum, sit unum tantum. Quod etiam docet Cicero in libro de natura Deorum, his verbis: *Non potest omnibus inter se concordantibus mundi partibus, esse perfectio ordinis, nisi ex uno, ex divino, continuato spiritu continerentur.* Quare Aristoteles in politicis docet ex omnibus regendi formis, perfectissimam esse

DISPUTATIO PRIMA

Monarchiam, seu regimen unius, illamque superare Aristocratiam & Democratiam, id est imperium quod in solis optimatibus, vel in populo residet; firmius enim ac felicius administratur regnum illud vel res publica, in qua unius nutu & imperio cetera reguntur. Hinc illi etiam apud quos Democracy viguit, ubi peculiaris aliqua difficultas exorta erat, aut grave periculum imminebat, ut rebus arduis occurrerent, discrimenque quod Reipublica impendebat, evaderent, ad Monarchiam confugere, plenamque rerum administrandarum potestatem, uni conferre coacti sunt. Sic apud Romanos in more semper fuisse legimus, ut dum summa urget necessitas, & res Romana in ultimum penè discrimen adducta esset, Dictatores crearent, atque ad unius regimen, tanquam ad unicum periclitantis ac prope jam labentis Reipublica stabilimentum, confugerent. Unde idem Aristoteles hanc Homeris sententiam celebrat, *Non est bonum multitudine principatum, unus vero Princeps*, & hinc de humano ad divinum principatum descendens, concludit necessariam unitatem Principis Divini, sicut & terreni, & subdit quod sicut bonum familiae & exercitus, unum ducem & patrem familiæ exigit, ita etiam bonum universi unum rectorem. Quomodo Hieronymus cum Rustico suo differens, *in apibus (inquit) unus princeps, grues omnes sequuntur unum ordinem litterarum. Imperator unus, unus Provinciae Iudea, in navi gubernator unus, & in mundana fabrica unus opifex, & unus moderator.* Quare etiam Virgilius 4. Georgicon, quando contigerit duos reges in examine apum inveniri, hoc saluberrimum agricolis dat consilium.

*Verum ubi ductores acie se vocaberis ambo
Deterior qui risus, cum ne prodigis obstat:
Dede neci, vacua finas ut regnet in aula.*

Si ergo duos Reges aut Dukes, ne vile quidem apum examen patitur: à fortiori nec plures rectores & gubernatores, ferre potest supremum orbis regimen: quare oportet quod supremus mundi gubernator, omnia in unum finem dirigens, & ordinans, unicus sit. *Si enim (inquit Cyprianus) Rex unus est apibus, & Dux unus in gregibus, & in armatis rector unus: multò magis mundi unus est rector, qui universa quaque sunt, verbo iubet, ratione dispensat, virtutē consummat.* Idem argumentum fuse prosequitur Athanasius in libro de ira Dei.

74. *Oc̄ta demonstratio. Si darentur plures Dij, deberent inter se differre, specie vel numero: Sed hoc est impossibile: Ergo. Minor probatur: vel enim illud per quod different, esset aliqua perfectio vel imperfectio; neutrum dici potest: Ergo. Minor quantum ad secundam partem evidens est: repugnat enim in Deo esse vel concepi aliquam imperfectionem vel defectum. Probatur autem quantum ad primam: cū enim Deus sit infinitus simpliciter, & in genere entis, in se continet omnem perfectionem imaginabilem, ac proinde nulla perfectio potest illi deesse.*

75. *Nona demonstratio. Si essent plures Dij quomodocumque diversi: vel alter alterius sciret omnia secreta consilia, ipso licet invitō, vel nesciret? Si primum, par in utroque esset imbecillitas & potentia occultandi sua consilia, cū tamē sit de ratione libertatis, & perfecti dominij, quod actus liberi & secreta cordium, invitō Dominō non cognoscantur. Si secundum, par in utroque esset ignorantia, & potentia cognoscendi alterius secreta & consilia: At ignorantia &*

A *impotentia cognoscendi aliquid de se cognoscibile, repugnat Deo, ut potè infinitè perfecto in genere intelligendi, & in omni alio genere perfectionis: Ergo &c.*

Decima demonstratio. Si essent plures Dij, nullus eorum esset omnipotens, nec proinde Deus: posito enim quod unus vellet creare, aut conservare aliquam creaturam, vel alter posset destruere illius opus, vel non? Si secundum, ille non esset omnipotens. Si primum, alter esset omnipotens & imbecillus, cū non posset proprium opus protegere & conservare. Unde Athanasius: *Dicere plures Deos aequaliter potentes, est dicere plures aequaliter impotentes.*

B *Undecima demonstratio. Si essent plures Dij, essent etiam infiniti: Sed hoc absurdissimum est, & à nullo Gentilium Polytheorum adhuc assertum: Ergo &c. Sequela probatur: si enim essent plures, non possent differre nisi solē numerō: quia si different essentialement, nullus eorum esset infinitus simpliciter, & in omni genere perfectionis, cū non contineret perfectionem, per quam alter essentialement ab illo differret. Si autem solē numerō different, essent infiniti: Ergo &c. Minor subsumpta probatur. Multiplicatio individuorum ejusdem naturæ, se habet per accidens quoad tantam vel tantam eorum multitudinem, & quantum est de se potest procedere in infinitum: quā enim rationē non repugnat esse duo vel tria illius individua, ita absolute non repugnat esse quatuor, & centum, & mille, & sic deinceps in infinitum: cur enim potius sistetur in uno numero finito, quam in altero? & cur natura omnis creata multiplicabilis numericè, erit capax infinitæ multiplicationis individuorum, non autem divina: Ergo si possunt esse plura individua naturæ divinae, possunt esse infinita: Ergo de facto sunt infiniti Dij; quia respectu Dei, idem est esse, & posse esse.*

C *Ultima demonstratio sumi potest ex ipso naturali instinctu hominum, qui vel in medijs gentilitatis erroribus, tamen communī sermone Deum unicum semper agnoverunt, ut probat Tertullianus in libro de Testimonio animæ, ubi dicit Ethnicos saepe dicere: *Deus videt, si Deus dederit,* &c. Quod etiam testatur Lactantius lib. 2. Instit. Christian. cap. 1. ubi loquens etiam de Paganis, sic habet: *Nam & cum iurant, & cum gratias agunt, non Deos multos, sed Deum nominant: adeo ipsa veritas, cogitent natura, etiam ab invitis personis erumpit.**

E *Huic autem veritati non obest mysterium Trinitatis personarum, revelationē divinā cognitionem: quia non propterea multiplicatur Deitas, quia in singulis & omnibus una est numerō; ideoque omnes & singulæ sunt unicus Deus, unica prima causa, unum primum principium, unum summum bonum, & ultimus finis, unus supremus mundi Gubernator & Monarcha &c. Addo quod personæ divinæ (ut docetur in materia de Trinitate) non multiplicantur in ratione entis, veri, vel boni, sed solum in ratione rei, & quidditatis, seu proprietas relativæ; unde sicut si per impossibile tres proprietates entis, unum, verum, & bonum, servantes eandem cum illo identitatem, inter se relativè opponerentur, tunc essent plures passiones & proprietates realiter distinctæ, & unica tantum entitas indivisa; ita similiter in mysterio Trinitatis, est unicum, ens simplicissimum, increatum, & infinitum, & solum tres res, seu quidditates, vel proprietates relativæ*

DE NATVRA ET QVIDDITATE DEI. 49

*Contra
praxeā
cap. 8.*

relativæ, realiter inter se distinxit; & idcirco ex pluralitate personarum in Deo, non sequuntur incommoda deducta ex Deorum multitudine. Unde Tertullianus: *Trinitatis non obstrepit Monarchia*, & *in singulariū statum protegit*. Idem eleganter docet Bernardus libro 5. de confid. cap. 8. *Non abducimur* (inquit) *ab hac unitatis professione, assertione trium: cùm in hac Trinitate non recipiamus multiplicatatem, sicut nec solitudinem in unitate. Quamobrem cùm dico unum, non me turbat Trinitatis numerus, qui efficiam non multiplicat, non variat, nec patitur. Rursum cùm dico tria, non me arguit intuitus unitatis, quæ illa quæcumque tria, seu illos tres, nec in confusione cogit, nec in singularitatem redigit*, &c.

A Notandum secundò, naturam vel essentiam in Deo posse duobus modis usurpari. Primo largè, & in ampla quadam significatione, prout scilicet significat ipsam entitatem, & substantiam in creatam Dei, quæ se habet per modum transcendens, & includitur in divinis relationibus & attributis, eo proportionali modo, quo ratio entis creati & finiti imbibitur in omnibus differentiis & modis rerum creaturarum. Secundo propriè & strictè, prout natura concipitur in Deo veluti radix, & ratio à priori divinorum attributorum, a quibus proinde virtualiter distinguitur, & in quibus sub hac ratione non concipitur ut transcendentaliter inclusa. Et hæ distinctione maximè p̄œ oculis habenda est: quia (ut rectè B advertit Joannes à S. Thoma, & constabat ex infra dicendis) ex ejus defectu & inadvertentia, contingit multos Authores æquivocare, & halucinari in hac materia.

DISPV TATIO II.

*DE NATVRA ET QVIDDITATE
Dei.*

Cum natura & quidditas rei, sit fundamen-
tum omnium qua docentur in ali-
qua scientia, & ratio à priori, per quam
proprietates de suo objeto demonstrantur, an-
tequam de divinis attributis, que sunt veluti di-
vinæ nature proprietates & affectiones, dispu-
temus, de ipsa natura, & quidditate Dei agen-
dum est, que ita est ad intelligentendum difficilis,
ut ejus intelligentia, omnium Theologorum in-
genia, vel torqueat, vel abforbeat: ut enim in-
quit Nazianzenus: *Certè hoc Deus est, quod cùm
dicitur, non potest dici, cùm estimatur, non potest
estimari, cùm definitur, definitio crescit, quem
omnia nesciunt, & metuendo sciunt.*

ARTICVLVS I.

*Per quid natura divina, sub ratione naturæ,
Et radicis attributorum, formaliter
constituatur?*

§. I.

Aperitur difficultas, & referuntur sententiæ.

Notandum primò: Quòd licet omnia quae sunt in Deo sint unum realiter, ubi non obviat relationis oppositio: quia tamen unica & simplicissima divinitatis substantia, æquivalens variis perfectionibus, quæ in rebus creatis realiter distinguntur: hinc sit, quod in Deo, cum fundamento in re concepiamus aliquam perfectionem, quæ se habet per modum naturæ, & alias quæ habent rationem proprietatis & attributi, & quæ secundum nostrum modum concipiendi, ad naturam divinam consequuntur, illamque veluti modificant, & trahunt ad aliam lineam. Sicut ergo, quamvis personalitas in Deo, cum divina natura, ejusque attributis realiter identificetur, nihilominus inquiri solet in Tractatu de Trinitate, per quid divina persona constituantur? an per relations, vel per origines? Ita etiam queritur à Theologis hic, & infra quest. 14. per quid constituantur divina natura, sub ratione naturæ, & ut eminenti quodam modo, est veluti radix, & ratio à priori, seu causa virtualis divinorum attributorum? Quod ut magis percipiatur, & in hac difficulti questione, omnis æquivocatio tollatur.

Tom. I.

A Notandum secundò , naturam vel essentiam in Deo posse duobus modis usurpari. Primo largè , & in ampla quadam significatione , prout scilicet significat ipsam entitatem , & substantiam in creatam Dei , que se habet per modum transcendens , & includitur in divinis relationibus & attributis , eo proportionali modo , quo ratio entis creati & finiti imbibitur in omnibus differentiis & modis rerum creatarum. Secundò propriè & strictè , prout natura concipitur in Deo veluti radix , & ratio à priori divinorum attributorum , à quibus proinde virtualiter distinguitur , & in quibus sub hac ratione non concipitur ut transcendentaliter inclusa. Et hac distinctione maximè præ oculis habenda est : quia (ut rectè advertit Joannes à S. Thoma , & constabat ex infra dicendis) ex ejus defectu & inadvertentia , contingit multis Authores æquivocare , & halucinari in hac materia.

B Notandum tertio : Duplicem esse constitutionem rerum , unam qua fit per compositionem , sive realem , sive rationis cum fundamento in re : aliam verò qua est purissima , & qua excludit omnem compositionem , ac distinctionem extremonrum , quæque constitutio per simplicitatem à Theologis appellatur. Exemplum primæ habemus in homine , qui physicè constitutus ex corpore & anima , & metaphysicè ex genere & differentia. Exemplum verò secundæ , in divinis personis , qua constituuntur per relationes , modo quodam purissimo , & libero ab omni compositione , sive physica sive metaphysica ; & de hoc modo constitutionis loquimur , quando inquirimus , per quid natura divina , sub ratione naturæ , formaliter constituantur ?

Ex his ergo patet status questionis: inquirimus enim, per quid formaliter constitutur divina natura, strictè sumpta, & ut est eminenti quodam modo radix divinorum attributorum, à quibus virtualiter distinguitur, seu distinctione rationis per modum expliciti & impliciti, qualiter ens distinguitur à suis proprietatibus & modis.

Circa quam difficultatem, tam varie opinantur Authores, & in tot dividuntur sententias, ut tam multiplex opinandi, & sentiendi diversitas, D vix possit in ordinem redigi: omnes tamen sententias, claritatis gratia, ad quatuor vel quinque reducimus.

Prima ponit distinctionem virtualem in Deo inter essentiam divinam , sub conceptu essentiæ , & sub conceptu naturæ ; & sub priori ratione vult divinitatem constitui per conceptum entis a se , vel substantiæ immaterialis per essentiam : sub posteriori vero , per intelligere divinum , ut habet pro objecto essentiam divinam & feratione distinctam . Ita Petrus Corneio Ordinis Carmelitarum , infra quæst . 14. quem aliqui ex recentioribus Thomistis sequuntur .

E Secunda existimat naturam divinam consti-
tui per infinitatem, seu per cumulum omnium
perfectionum quæ sunt in Deo. Ita Scorus in i,
dist. 3, quæst. 1. ejusque Discipuli ibidem.

Tertia naturam & quidditatem Dei docet confistere, in eo quod sit ens à se, & per essentiam, Pro qua sententia citantur ex Thomistis Capreolus, Bannez, & Ledesma: & ex extraneis, Molina, Vazquez & Granado.

Quarta denique contendit essentiam seu naturam Dei, constitui per gradum intellectivum, utpote perfectissimum ex tribus qui admittuntur naturarum constitutivi, nempe esse, vivere, &